Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Asiantuntijalausunto

4.11.2025

VN/13/2025
VN/13/2025-TEM-92

Eduskunta
Talousvaliokunta

Viite: Talousvaliokunta 5.11.2025

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto asiasta E 66/2025 vp: Valtioneuvoston selvitys EU:n varastointistrategiasta

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriön asiantuntijalausuntoa asiasta: E 66/2025 vp Valtioneuvoston selvitys EU:n varastointistrategiasta. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa asiasta seuraavaa:

Komissio antoi tiedonannon Euroopan varastointistrategiasta 9.7.2025. Strategian liitteinä ovat kartoitus aineellisen varautumisen kannalta keskeisistä EU:n oikeudellisista ja politiikkakehyksistä sekä muistio RescEU-varastojen tulevaisuudesta. Varastointistrategia on yksi keväällä 2025 julkaistun EU:n varautumisunionistrategian avaintoimista. Valtioneuvosto on antanut varautumisunionistrategiasta selvitykset E 35/2025vp ja E 32/2024 vp. Varastointistrategiaehdotus sisältyy myös presidentti Sauli Niinistön varautumisraporttiin (Safer Together – raportti EU:n siviili- ja puolustusvarautumisen parantamisesta) lokakuulta 2024.

Strategian taustalla ovat covid-19-pandemia ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan, jotka paljastivat EU:n riippuvuuden globaaleista toimitusketjuista. Nykyinen riskimaisema on monimutkainen: geopoliittiset jännitteet, ilmastonmuutos, kyber- ja hybridiuhat, teknologiset riippuvuudet ja toimitusketjujen haavoittuvuus.

Yhtenäisen EU:n varastointistrategian tavoitteena on yhdistää sektorikohtaiset varastointitoimet, vahvistaa pääsyä kriittisiin resursseihin EU-alueella, yhdistää EU-tason ja jäsenvaltioiden varastointitoimet ja vahvistaa julkisen ja yksityisen sektorin yhteistoimintaa materiaalisen varautumisen alalla. Strategian lähestymistapa kattaa välttämättömien hyödykkeiden tunnistamisen, riskien ennakoinnin, toimitusketjujen seurannan, turvallisuuden vahvistamisen sekä varastojen perustamisen, hallinnan ja käyttöönoton (varastoinnin koko elinkaari). Strategia kohdistuu yhteiskunnan toimintojen ylläpitämiseksi välttämättömiin hyödykkeisiin, kuten lääkkeet, energia, elintarvikkeet ja raaka-aineet.

Strategian keskeiset periaatteet ovat solidaarisuus, läpinäkyvyys, vastuullisuus, tasapuolinen pääsy resursseihin, erityisryhmien tarpeiden huomiointi (sukupuoli, vammaisuus, ikä, etninen tausta) ja proaktiivinen, ketterä ja integroitu varautumismalli.

Varastointistrategian tavoitteena on parantaa välttämättömien hyödykkeiden saatavuutta kaikissa tilanteissa. Tarkoituksena on parantaa varastointijärjestelmien yhteentoimivuutta sekä kansallisella että EU-tasolla koko varastointisyklin ajan. Se edistää myös varautumista kriiseihin koordinoimalla toimia yli sektorien ja rajojen.

Strategiassa ehdotetaan toimia seitsemälle osa-alueelle: 1) jäsenvaltioiden ja EU:n välisen koordinoinnin parantaminen, 2) ennakointi ja strateginen suunnittelu, 3) puutteiden korjaaminen EU:n strategisen varastoinnin avulla, 4) vankan sekä yhteentoimivan liikenne- ja logistiikkainfrastruktuurin

Postiosoite **Postadress** **Postal Address**	**Käyntiosoite** **Besöksadress** **Office**	**Puhelin** **Telefon** **Telephone**	**Faksi** **Fax** **Fax**	**s-posti, internet** **e-post, internet** **e-mail, internet**
Työ- ja elinkeinoministeriö PL 32 00023 Valtioneuvosto	 Aleksanterinkatu 4 Helsinki	 0295 16001 +358 295 16001	 09 1606 2160 +358 9 1606 2160	 kirjaamo.tem@gov.fi www.tem.fi

tehostaminen, 5) siviili- ja sotilasviranomaisten yhteistyön parantaminen, 6) julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyön edistäminen sekä 7) yhteistyön edistäminen ulkoisissa toimissa ja kansainvälisissä kumppanuuksissa.

Valtioneuvoston päätöksessä huoltovarmuuden tavoitteista (568/2024) korostetaan EU:n ja sen jäsenmaiden kanssa tehtävän yhteistyön merkitystä ja laajentamista huoltovarmuuden turvaamisessa. Päätöksessä todetaan. että kansainvälisen huoltovarmuustyön toimintamalleja voivat olla esimerkiksi yhteiset varastot, mekanismit kansainvälisen avun antamiseksi ja vastaanottamiseksi, tuotantovaraukset, yhteishankinnat sekä tutkimus- ja kehittämispolitiikka. Lisäksi päätöksessä tuodaan esille, että varautumisen ja huoltovarmuuden kannalta kriittisten yksityisen sektorin toimijoiden EU-tason verkostoja olisi myös perustettava. Niiden tavoitteena olisi edistää toimijoiden välistä varautumisyhteistyötä ja parhaiden käytänteiden vaihtamista, huomioiden toimivat sisämarkkinat ja reilut kilpailuolosuhteet. Lisäksi EU-tasolla pitäisi kehittää materiaalista varautumista ja jatkuvuudenhallintaa.

EU-ministerivaliokunta vahvisti Suomen kannan EU:n varastointistrategiaan 5.9.2025. Suomi katsoo, että komission tiedonanto EU:n varastointistrategiasta ja siinä esitetyt toimenpiteet ovat kannatettavia ja tarpeellisia. Suomi korostaa strategian tehokkaan toimeenpanon ja sen seurannan merkitystä. Kyse on laaja-alaisesta strategiasta, jossa tunnistetaan varastoinnin ja materiaalisen varautumisen merkitys EU-tasolla.

Strategian yleistä tavoitetta parantaa tarvikkeiden saatavuutta kaikissa turvallisuustilanteissa voidaan pitää hyvänä. Suomen kannalta on tärkeää, että EU:n ja muiden jäsenvaltioiden huoltovarmuuden ja varautumisen taso paranee strategian avulla, mikä tukee ja täydentää osaltaan myös Suomen kansallista huoltovarmuutta ja varautumista. Olennaista on, että strategia huomioi jäsenvaltioiden ensisijaisen vastuun omasta materiaalisesta varautumisestaan ja varastointijärjestelyistään. Kansallisen varautumisen pitää jatkossakin olla ensisijaista. EU-tason yhteisvarastointi voi täydentää ja tuottaa lisäarvoa, mutta se ei voi korvata kansallista varautumista.

EU:n materiaalisen varautumisen tulisi ensi sijassa vastata unionin ulkoisiin riippuvuuksiin. Materiaalisen varautumisen kehittäminen tulee olla linjassa EU:n tulevan kokonaisvaltaisen riski- ja uhka-arvion kanssa. Suomi pitää myös keskeisenä kestävien ratkaisujen luomista EU:n toimesta varastoitavien materiaalien kiertoon ja kierrätykseen. Suomi katsoo, että suurten vanhenevien materiaalierien riittävän nopea kierto kulutuksessa ja kierrätys voi olla haastavaa, ellei hyväksytä tai kehitetä lainsäädäntöä ja toimintamalleja, joissa osa materiaalista kierrätetään tai hävitetään hallitusti ja kestävällä tavalla.

Seuraavassa yksityiskohtaisempia kantoja strategiassa yksilöityjen seitsemän keskeisen alan osalta:

1. Jäsenvaltioiden ja EU:n välisen koordinoinnin parantaminen

Avaintoimet: Komission ja jäsenvaltioiden yhteisen EU:n varastointiverkoston sekä foorumin turvalliseen tietojenvaihtoon perustaminen, varastojen yhteentoimivuuden ja varastointijärjestelyjen edistäminen parhaiden käytäntöjen jakamisella sekä keskitettyjen ja yhteisten hankintamekanismien edistäminen.

Suomi tukee komission ehdotusta EU:n varastointiverkoston perustamista. Suomella on mahdollisuus jakaa verkoston kautta omia parhaita materiaaliseen varautumiseen liittyviä käytäntöjään ja vaikuttaa osaltaan EU:n ja jäsenvaltioiden nykyisten käytäntöjen kehittämiseen ja uusien luomiseen. Luottamus ja luottamuksellisuus ovat tiedonvaihdossa tärkeitä. Turvallinen tiedonvaihto edellyttää myös korkeatasoista tietoturvaa. Jäsenvaltioilla pitää olla mahdollisuus joiltakin osin rajoittaa, mitä tietoja omista varastoista välitetään EU:lle ja muille jäsenvaltioille.

Komission tuki jäsenvaltioille yhteishankintakäytäntöjen ja sopimusjärjestelyiden kautta on perusteltua ja kannatettavaa. Yhteisten varastoitavien materiaalien osalta olisi tärkeää keskittyä sellaisiin resursseihin, joiden tarpeeseen liittyvät uhkat ovat epätodennäköisiä, mutta joista aiheutuvat vaikutukset ovat laajoja ja vakavia uhkien toteutuessa. Lisäksi tulisi huomioida erityisesti sellaiset materiaalit, joille ei ole normaalioloissa ole käyttöä. EU-tason strategisten varastojen ja yhteishankintojen ei tule aiheuttaa kohtuutonta taloudellista taakkaa pienemmille jäsenvaltioille.

2. Ennakointi ja strateginen suunnittelu

Avaintoimet: Alakohtaisten toimitusketjujen seurantamekanismien kartoittaminen sekä toimitusvarmuuteen liittyvien riskinarviointien ja toimitusketjujen haavoittuvuusarviointien sisällyttäminen EU-tason riski- ja uhka-arvioon.

Suomi korostaa päivittyvän ja ajantasaisen toimintaympäristöanalyysin sekä kokonaisvaltaisen riski- ja uhka-arvion merkitystä varastoinnin ja laajemmin materiaalisen varautumisen suunnittelussa. Nämä olisivat pohja, jolle tulevaisuudessa voitaisiin rakentaa varastointistrategiassa ehdotetut minimi- ja tavoitetasot EU:ssa varastoitaville kriittisille tuotteille ja materiaaleille.

3. Puutteiden korjaaminen EU:n strategisen varastoinnin avulla

Avaintoimet: RescEU:n vahvistaminen, rescEU-varastojen täydentäminen käytön jälkeen, yksityissektorin rooli.

Suomi katsoo, että EU-tason materiaalisen varautumisen kehittämisen tulee olla pitkäjänteistä ja strategista. Tässä syystä olemassa olevien varastojen toiminnan ja rahoituksen jatkuvuuden turvaaminen on keskeistä. Pelastuspalvelumekanismin yhteyteen perustetut EU-tason rescEU-valmiusvarastot voidaan nähdä esimerkkinä toimivasta käytännöstä, joka on jo tuonut lisäarvoa sekä EU:n että kansallisella tasolla. Yhteisten varastojen ja suorituskykyjen ulottamista uusille osa-alueille tulee tarkastella strategisesti ja EU-lisäarvon pohjalta, esimerkiksi liittyen ympäristövahinkojen- ja öljyntorjuntaan, merikaapeleiden korjaukseen ja siviiliviranomaisten poikkeusolojen materiaaliseen varautumiseen.

4. Vankan, yhteentoimivan liikenne- ja logistiikkainfrastruktuurin tehostaminen

Avaintoimet: Liikennealan kansallisten yhteyspisteiden verkoston ja EU:n varastointiverkoston välisen yhteistyön helpottaminen, varastopaikkojen parempi sovittaminen yhteen EU:n sotilasresurssien liikkuvuuden kanssa.

Hätätapauksien tai kriisitilanteiden varalta on keskeistä turvata logististen järjestelmien toimivuus sekä sopia, miten kuljetukset hoidetaan mahdollisista yhteisvarastoista. Suomelle on ensisijaista, että pohjoisten ja etulinjassa olevien jäsenvaltioiden erityinen haavoittuvuus logistisesti erityisesti poikkeusoloissa ja aseellisen konfliktin aikana otetaan huomioon.

Kaksoiskäytön huomioiminen liikennehankkeiden mitoituksessa sekä investointien priorisoinnissa ja rahoituksessa on perusteltua. Liikennejärjestelmäsuunnittelussa on tärkeää huomioida myös vaihtoehtoiset reitit ja korjauskyvykkyys.

5. Siviili- ja sotilasviranomaisten yhteistyön parantaminen

Avaintoimet: Yhteistyöllä Euroopan ulkosuhdehallinnon kanssa helpotetaan keskusteluja EU:n varastointiverkostossa siviili- ja sotilasyhteistyön parhaiden käytäntöjen jakamiseksi, sotilasalan vaatimukset ja tarpeet siviilivarastoinnissa, nykyisen henkilöstöyhteistyön laajentaminen Naton kanssa.

Suomi tukee strategian linjausta siviili- ja sotilasyhteistyön kehittämiseksi ja synergian löytämiseksi myös materiaalisessa varautumisessa esimerkiksi parhaiden käytäntöjen jakamisen kautta. Kaksikäyttöelementtien ja -tuotteiden aiempaa parempaa hyödyntämistä tulee tarkastella laaja-alaisesti eri sektoreilla ja huomioida myös mahdollisten uusien EU-tason kapasiteettien kehittämistyössä soveltuvin osin.

6. Julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyön edistäminen

Avaintoimet: Parhaiden käytäntöjen, uusien ratkaisujen ja kannustimien kartoittaminen elinkeinoelämän houkuttelemiseksi edistämään häiriönsietokykyä ja välttämättömien hyödykkeiden tarjontaa.

Suomi pitää tärkeänä, että yksityisen sektorin toimijat otetaan mukaan EU-tason varautumisen vahvistamiseen kattavasti eri sektoreilla, koska ne omistavat valtaosan kriittisestä infrastruktuurista ja hoitavat suurimman osan varautumiselle keskeisistä palveluista, tuotannosta ja toimitusketjuista. Uhkiin vastaamiseksi harjoittelu ja tiedonvaihto yksityisen sektorin kanssa ja jäsenvaltioiden välillä on tärkeää. Suomen kansallisessa varmuus-, velvoite-, ja turvavarastointijärjestelmässä yrityksillä on keskeinen rooli.

7. Yhteistyön edistäminen ulkoisissa toimissa ja kansainvälisissä kumppanuuksissa.

Avaintoimet: Yhteistyön vahvistaminen kriisivalmiuden osalta naapurimaiden, samanmielisten kumppanimaiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa, varastojen koordinointi ja yhteishankintojen ja -varastoinnin tutkiminen yhteistyössä eri puolella maailmaa katastrofiavusta vastaavien alueellisten viranomaisten kanssa, EU:n sisäisten ja ulkoisten varastointitoimien välisten synergioiden parantaminen.

Suomi korostaa kansainvälisen yhteistyön ja sen kehittämisen merkitystä materiaalisessa varautumisessa. Lisäksi yhteistyö sekä toiminta kansainvälisissä järjestöissä ja niiden kanssa on keskeinen osa globaalia riskienhallintaa.

Strategian toimeenpano

Komissio on käynnistämässä strategian toimeenpanoa. Komissio haluaa käydä keskusteluja jäsenmaiden kanssa ennen tarkempia toimenpide-ehdotuksia. Keskusteluja varten perustetaan strategian sisältämä EU:n varastointiverkosto, joka on samalla ensimmäinen toimeenpantava toimenpide. Hallinnollisesti verkosto tulee olemaan komission epävirallinen asiantuntijatyöryhmä. Komissio toimii puheenjohtajana ja sihteeristönä. Verkostoon kutsutaan kaikki jäsenmaat. Verkoston ensimmäinen kokous on 3.12.2025.

Verkoston kautta jäsenvaltiot pääsevät vaikuttamaan tulevien aloitteiden tarkempiin tavoitteisiin. Suomen huoltovarmuusjärjestelmää pidetään yleisesti erinomaisena esimerkkinä ja aktiivisella osallistumisella verkoston toimintaan Suomi voi olla vahvasti muovaamassa EU:n materiaalisen varautumisen vahvistamista.

EU:n puheenjohtajamaa Tanska on ilmoittanut, ettei tiedonannosta laadita neuvoston päätelmiä. Neuvoston resilienssi ad hoc -työryhmässä käydään kuitenkin teemakeskusteluja strategiasta.

Neuvotteleva virkamies Henri Backman
Puhelin 040 779 0234